
Mirko Ramovš

»Osemca«

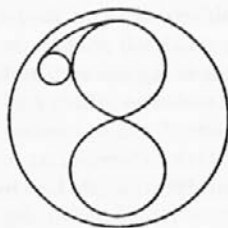

Na vsem slovenskem etničnem ozemlju je imel ples na svatbi podobno vlogo kot pesem. Spremljal je celotno svatovsko dogajanje in bil tudi sestavni del obredij, predvsem na začetku svatbe ali pri snemanju nevestinega venca. To je bilo ponekod opolnoči,¹ drugod, zlasti na Koroškem pa ob koncu svatbe.² Posebnega pomena je bil uvodni prvi ples, ki so ga plesali glavni svatbeni pari in je potekal ob navzočnosti vseh svatov. O njem imamo podatke že iz konca 18. stoletja, ki se nanašajo na Kranjsko,³ zanimiv potek prvega plesa v Kanalski dolini pa nam je v 1. pol. 19. st. opisal S. Vraz.⁴ Terenski podatki v arhivu ISN dokazujejo, da je bil obredni prvi ples na svatbi v navadi povsod na Slovenskem,⁵ najdlje se je ohranil na slovenskem Koroškem in zahodnem Štajerskem,⁶ kjer se pojavlja še dandanes. Prav na tem območju pa je posebnost prvi ples v obliki osmice, ki je bil po doslej znanih podatkih zanesljivo doma v južnem Rožu, na Obirskem in v Solčavi, domnevno pa tudi v Podjuni in na zahodnem Pohorju.

1. Najstarejši zanesljiv opis plesa v obliki osmice je iz konca 19. stoletja. V rokopisni zbirki Valentina Pogačnika⁷ se je ohranil opis svatbenega plesa, imenovanega »krence rejat«, ki so ga plesali, kot navaja zapisovalec, na območju Šentjakoba v Rožu, Podgorij,

-
- 1 Na primer: Kokrica p. Kranju, Dražgoše, Moravče, Češnjice na Dol., Porabje. Podatki v arhivu Sekcije za glasbeno narodopisje ISN ZRC SAZU, dalje SGN.
 - 2 Na primer: Kotlje, Šentanel, Strojna, Paka na Pohorju. Podatki v arhivu SGN.
 - 3 B.F. Hermann, *Reisen durch Oesterreich, Steyermark, Kärnten, Krain, Italien, Tirol, Salzburg und Baiern in Jahre 1780*, Wien 1781, 100.
 - 4 K. Štrekelj, *Slovenske narodne pesmi*, 3, Ljubljana 1904-1907, 317-318.
 - 5 Na primer: Kokrica p. Kranju, Preloka v Beli krajini, Češnjice pri Brežicah, Osojane v Reziji. Podatki v arhivu SGN.
 - 6 Brnca, Vinare, Šentjanž v Rožu, Šentjakob v Rožu, Gorinčiče, Moščenice, Holbiče, Plešerka, Brodi, Obirsko, Železna Kapla, Lepena, Sele p. Borovljah, Naglče, Mlinče, Gorca-Šentvid, Goseljna vas, Sreje, Večna vas, Mala vas, Globasnica, Priblja vas, Blato, Dob, Belšak, Rute, Mežiška dolina, Mislinjska dolina, zahodno Pohorje. Podatki v arhivu SGN.
 - 7 *Sammlung Valentin Pogatschnigg*, Landesmuseum für Kärnten, Klagenfurt-Celovec, Band 6. -Sitten und Gebräuche. Das creaturliche Leben. N. 69: Hochzeit (Rosental). - Prepis se nahaja v arhivu ISN.

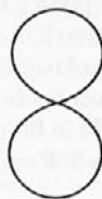
Kaple in Sel. Plesal ga je »cavmar«⁸ najprej trikrat z družico, nato navadno po enkrat še z nevesto, nevestino materjo in z vsemi ženskimi svati. Cavmar je moral zelo paziti, da ni nobene izpustil, saj bi bila v nasprotnem primeru velika zamera. Cavmar je s plesalko najprej plesal po velikem krogu, nato znotraj kroga v obliki osmice in zaključil ples ob vrhu osmice z manjšim krogom. Za lažjo predstavo o plesu je zapisovalec napravil celo skico:

Ime »krence rejat« je dvoumno, saj bi lahko označevalo ples ob snemanju nevestinega venca. Ker pa tega zapisovalec ni povedal, čeprav je bil očitno natančen mož, lahko rečemo, da je ime pomenilo plesati v obliki »krencev«. Glede na poznejše sorodne podatke o poteku prvega plesa domnevamo, da gre tudi v tem primeru za prvi ples na svatbi.

Fran Kocbek je leta 1926 v svoji monografiji »Savinjske Alpe«⁹ opisal osmico ali »krivo vižo«, ki so jo do prve svetovne vojne plesali v Solčavi. Podobni so tudi podatki, ki so jih v 60. letih dobili v Solčavi sodelavci Glasbeno-narodopisnega inštituta.¹⁰ Skoraj enake podatke je leta 1970 posredoval Inštitutu za slovensko narodopisje Valent Vider.¹¹ Za »ta prvi raj«, kar je osmica v Solčavi bila, so na plesišču s kredo ali z vodo zaznamovali veliko osmico in nato po njej plesali štajeriš. Camar je najprej godcem plačal, nato pa s klobukom napravil znamenje križa nad plesiščem in zraven zapel:

*Zdaj bomo začeli
v imenu Boga,
Očeta in Sina
in Svetga Duha.*

Na inštrumentalno melodijo so hkrati po osmici zaplesali štirje pari: ženin z nevesto, camar s »svatinjo« ter družca z družicami. Nato je camar godcem še enkrat plačal in zapel:

*Mati ta široka
vi ste nih brznh ljudi,
ko ste svate obcirali
s pušlcami.*

ali pa

- 8 V Rožu »cavmar«, v Podjuni, Mežiški dolini in na zahodnem Pohorju »camar«. Beseda izhaja iz srednjevisokonemške »zoumer« za današnjo »Zaumführer« (konjevodec) ali pa iz »Säumer« (tovornik, v prenesenem pomenu drug ali vodja svatbe). Danes je cavmar ali camar samo vodja svatbe in ženinov namestnik.
- 9 F. Kocbek, Savinjske Alpe, Narodni običaji v Solčavi, Ljubljana 1926, 225-226.
- 10 P1 131, Solčava 1958, povedala Jože Klemenšek in Malka Skovic. Podatki v arhivu SGN.
- 11 Vprašalnica Inštituta za slovensko narodopisje B. *Ženitovanje*, št. 214 - Solčava (za okoliš Solčava, Robanov kot, Logarska dolina, Podolševa - sv. Duh), izpolnil Valent Vider v. l. 1970-1971.

*Oj, svatinja moja,
prav rad vas imam,
zato vas ta prvo
jaz rajat pelam.*

Sledil je ples vseh štirih parov po osmici. Za njim je plačal godcem prvi družec in zapel:

*Tri jabke z dreves,
tri rožce z nebes
jaz družici podam,
ko jo rajat pelam.*

In spet so zaplesali vsi štirje pari. Nato je vrgel godcem še drugi družec in zapel:

*Ti pušenci vaši
so angelci naši,
da boj troštali nas,
da nam ne bo dolg čas.*

Zopet so zaplesali samo navedeni štirje pari, nakar so osmico lahko plesali še drugi glavni svatbeni pari. Na koncu je camar zapel k ostalim svatom:

*Zdaj smo rajali
sami koj mi,
zdaj vas pa prosim,
pojdite še vi.*

S tem je bil končan svečani začetek svatbe in se je začel splošni ples.

Do našega časa se je prvi ples v obliki osmice ohranil samo v Selah pri Borovljah, kjer so ga plesali do 60. let in se ga starejši še sedaj spominjajo.¹² Imenujejo ga »osemca«, po izjavi dveh informatorjev¹³ so mu rekli tudi »ohtar«. Danes osemco pleše le še folklorna skupina iz Sel, oživila¹⁴ jo je s pomočjo tistih domačinov, ki so osemco sami plesali ali vsaj na svatbi videli.

Osemca je bila na svatbi »ta prvi raj«, še preden se je začelo svatovsko kosilo. »Vadovc« je svate povabil v sobo, določeno za ples, kjer so se postavili okoli ob stene, saj so ples le opazovali. Ples je začel »cavmar«, ki je najprej zapel uvodno poskočnico:

*Bom pa rajat začew
v anim božjem imen,
lih tam bom hor herow,
lih čer sem začew.*

Med petjem je s klobukom, okrašenim z vencem in trakovi, trikrat napravil znamenje križa nad plesiščem. Nato je prijel nevestino krstno botro - »kotrco«, ki se postavila za njim, in se na godčevsko melodijo v mazurkinem koraku z njo pomikal po plesišču, tako da je s plesno potjo zarisal navidezno osmico.

12 Povedale: Marija Olip, roj. 1912, Neža Olip, roj 1915 in Mira Oraže, roj. Olip 1942.

13 Povedala Krišpin in Jur Ogris, doma iz Sel p. Borovljah. Podatki v arhivu SGN, P1 559.

14 Skupino vodi Mira Oraže (gl. op. 12), ki je sama poizvedovala po osemci med starejšimi sovaščani.

Ko sta se vrnila na izhodiščno mesto, se je kotrca zavrtela pod dvignjeno cavmarjevo roko, nakar sta si s kozarcem vina nazdravila.

Cavmar je kotrco prepustil nevestinemu krstnemu botru - »kotru«, sam pa je ponovno zapel:

*Je pa hojset vas'ewa,
oba sta mwadá,
čez leto bo (k)rižma
pa zibew nová.*

Nato je enako kot prej peljal po osmici nevesto in nadalje vse glavne »svatinje«, vsaki pa je zapel primerno poskočnico. Šele nazadnje je stopil k svoji družici - »teti« in zapel:

*A ta teta tetá
je pa cavmarjevá,
a ta druje žené
so pa fendarjevé.*

Tudi z njo je zaplesal osemco, nakar so smeli plesati vsi drugi. Vrtni red parov ni bil trdno določen, saj se v pripovedih informatorjev pojavljajo razlike.¹⁵ Zanimiv je še en podatek za osmico v Selah: plesala naj bi jo le cavmar in nevesta, ki je imela na glavi kozarec vina in ga med plesom ni smela razliti.¹⁶ Razlike in nejasnosti so najbrž že posledica pojemanja šege. Osemco so poznali tudi na sosednem Obirskem, a so jo opustili že prej. Po pripovedovanju informatorja so jo plesali enako kot v Selah.¹⁷

2. Osmica je slikovita plesna figura in samo občudujemo lahko ljudsko domiselnost in ustvarjalnost. Vendar se hkrati vprašujemo, ali je v resnici plod domiselnosti ali ni zgolj igra naključja. Zakaj so pari plesali po navidezni ali celo zarisani osmici? Vzrok najbrž ne tiči v koreografskem navdihu. Stvaren odgovor ponuja odlomek iz pripovedi domačinke iz Sel, v kateri razlaga, kako pelje camar nevesto rajat: »Tudi križ naredita, tudi prvi raj, tudi gre pa osemco naredi.«¹⁸ Ne gre torej za domišljeno figuro osmice, pač pa sta plesalca med plesom samo prekrižala plesišče, in sicer v obliki Andrejevega križa. Ker sta njegove krake s plesom povezala, je nastala iz njune poti velika osmica.

15 Podatki v arhivu SGN.

16 Povedala Krišpin in Jur Ogris.

17 Povedal Simon Durnik, roj. 1913. Podatki v arhivu SGN.

18 Povedala M. Oraže.

Zato je ples tudi dobil ime »osemca« ali v Solčavi »kriva viža«, ker je moral par plesno pot zaokrožiti - »kriviti« ali v Rožu »krence rejati«. Viža v tej zvezi ni pomenila melodije, ampak način plesa: plesati na krivo vižo.

Z osmico ali Andrejevim križem so pari opravili apotropejsko dejanje. Ni bilo dovolj, da je camar pred plesom prekrizal plesišče, obramba pred zlom je bila potrebna tudi med samim plesom, še zlasti na začetku svatbe. Zato camar praviloma prvega plesa ni začel z nevesto, ampak z botro ali družico, saj je s tem hotel preslepiti zle sile in obvarovati pred njim nevesto. Zanimivo je vprašanje, zakaj blagoslovitev v obliki Andrejevega križa, saj se je ta v slovenskem ljudskem izročilu pojavljal kot obramba pred strelo in neurjem. V ljutomerski okolici so na primer ob bližajoči se hudi uri vrgli pod kap burkle navzkriž,¹⁹ v Ziljski dolini pa grablje z zobmi navzgor,²⁰ medtem ko so v Vučji vasi menili, da ne udari strela v hišo, če so položili na kresni večer ivanjske rože navzkriž na okna.²¹ Tudi tu je odgovor preprost, v obliki Andrejevega križa je bilo plesišče najlažje prekrizati, v taki obliki se pojavlja tudi prekrizanje s klobukom, zastavo, sabljo ali palico. Tudi godec je ponekod na Gorenjskem prekrizal plesišče v obliki Andrejevega križa, in sicer z brezovo metlo ali pa se je prekobilil po plesišču, najprej v smeri ene kotne diagonale in potem še druge.²²

Prekrizanje plesišča je v ljudskem izročilu posledica plesnih prepovedi, ki jih je zapovedala Cerkev že od samega začetka, da bi zatrla poganska obredja, povezana s plesom, saj so še za srednji vek znani primeri plesa v sakralnih prostorih.²³ Cerkev plesu nikoli ni bila naklonjena, še zlasti pa je obsojala ples v adventu, postnem času in ob spokornih dnevih. Da bi ljudi ustražovala pred plesom, je sama razširjala zgodbe o pojavljanju hudiča na plesiščih in kaznovanju plesalcev, ki se plesu tudi ob prepovedanih dneh niso mogli odpovedati.²⁴ Kljub temu ljudje plesa niso opuščali, pred kaznijo in hudičem pa so se skušali obvarovati z blagoslovitvijo plesišča, zato so ga pred plesom prekrizali ali zapeli ustrezno pesem. Zgodba o nastanku ziljskega prvega reja je nazoren primer takega verovanja.²⁵ Prekrizanje plesišča je bilo zato vedno povezano s prvim plesom. Za konec 17. st. Valvasor na primer navaja, da je tisti, ki je ob žegnanju v okolici Škofje Loke, Kranja in Tržiča začel prvi ples, napravil s sabljo znamenje križa.²⁶ Enako je bilo v vaseh pri Smedniku. In še v času med obema vojnama je bila na Banjški planoti navada, da je prvo dekle, ki je prišlo pri prvem plesu na plesišče, naredilo s peto križ po podu.²⁷ Toliko bolj je bilo pomembno prekrizanje plesišča pred prvim plesom na svatbi, le da se je tu prekrizanje pomešalo še s starimi verovanji o obrambi pred silami zla, ki prežijo na nevesto. S. Vraz je zapisu svatovske pesmi iz Kanalske doline (1. pol. 19. st.) dodal opis svatbe, v katerem navaja, da je

19 V. Möderndorfer, Verovanja, uvere in običaji Slovencev, 5, Celje 1946, 253.

20 V. Möderndorfer, n.d., 253.

21 V. Möderndorfer, n.d., 255.

22 Podatki v arhivu SGN. - Prim. Narodopisje Slovencev, 1, Ljubljana 1944, 298.

23 C. Sachs, Eine Weltgeschichte des Tanzes, Hildesheim-New York 1976, 170-171; L. Kretzenbacher, Freveltanz und »Überzähler«, Carinthia I, 144, Klagenfurt 1954, 843-866.

24 L. Kretzenbacher, n.d. 843-866.

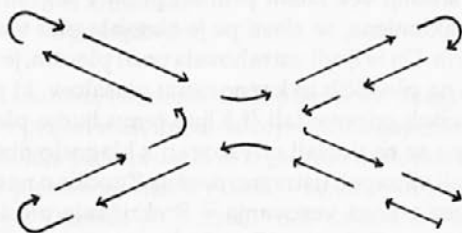
25 V neki gostilni med Bistrico in Blačami je bil ples na postni dan. Mlado dekle, ki ni plesalo, ampak je samo spremljalo hišno dekle, je videlo, da so imeli godci dolge jezike, plesalci pa dolge repe. Zbežali sta domov, zjutraj pa sta izvedeli, da se je gostilniška hiša pogreznila v zemljo. Ljudje se po tistem dolgo niso upali plesati. Vendar so po daljšem času le pripravili prvi rej. Toda med plesom so slišali čuden šum in si niso upali plesati naprej. Zato so prosili župnika, naj jim pomaga. Svetoval jim je, naj pred prvim plesom zapojejo »B^uog nan dej tan d^uober čas, / da prve rej začele sma. / Tur je z B^uogam, Bog je ž njim, / sam Jezus je Marijen sin.« In res, ko so to zapeli, ni bilo ob plesu nobenega šuma več. Od takrat naprej pred prvim rejem vedno pojejo navedeni kitici. (Povzetek) Zgodbo povedal Niko Kriegl, roj. 1905, Zahomec 1963. Zapis v arhivu SGN.

26 J.W. Valvasor, Die Ehre des Herzogthums Crain, Laibach-Nürnberg 1689, 284-285.

27 Podatki v arhivu SGN.

drug pred prvim plesom s sabljo obkrožil plesišče in napravil z njo tri znamenja križa.²⁸ F. Franzisci poroča o prekrizanju plesišča na svatbi v okolici Vrbskega jezera,²⁹ I. Šašel v Slovenj Plajberku³⁰ in F. Marolt v Ziljski dolini.³¹ F. Koschier navaja Singerjev zapis o prekrizanju plesišča na svatbi v Kapli v Rožu.³² Tudi najnovejši podatki za Koroško izpred 10 let še vedno omenjajo prekrizanje plesišča, in sicer v Vinarah, Holbičah, Železni Kapli, Priblji vasi, Dobu, na Belšaku, v Rutah, na Šentanelu in v Kotljah.³³ Ob prekrizanju so zapeli ustrezno pesem.³⁴ Pogosto so jo zapeli tudi tedaj, če plesišča niso prekrizali.

3. Glede na opise in podatke je bila osmica v navadi na dokaj ozkem območju. Vendar obstajajo opisi, ki osmice sicer ne omenjajo določeno, vendar sklepamo iz besedila, da gre zanjo. Tako F. Franzisci³⁵ v svojem delu *Sitten und Gebräuche am Wörtherseegestade* navaja naslednje: »Der erste Tanz heisst der Kreuztanz. Der Brautführer tanzt zuerst mit der Braut, dann der Brautmutter und der Kranzjungfrau, jedesmal dreimal in Kreuzform (podčrtal M.R.) und macht dann mit dem Hute ein Kreuz über den Tanzboden; darauf folgen die gewöhnliche Tänze.« Iz opisa je razvidno, da je plesni par s svojo potjo prekrizal plesišče, to pa je lahko storil samo v obliki osmice. Dvomimo, da bi prekrizali plesišče tako, kot so to storili v Labodski dolini,³⁶ kjer so pari s plesno potjo navidezno zarisali pravi križ.

Franziscijev opis se namreč popolnoma ujema s prej navedeno pripovedjo informatorke iz Sel, kjer pa je govor o prekrizanju v obliki Andrejevega križa. V Železni Kapli osmice ne poznajo več, vendar so za prvi ples na svatbi povedali, da so »te krive rajali«.³⁷ Cavmar je v začetku prekrizal plesišče, nato kot v Selah najprej plesal z materjo ta široko (nevestino botro), zatem še z nevesto in družico. Izraz »te krive rajati« se presenetljivo ujema z izrazom »plesati krivo vižo« v Solčavi, kjer je pomenil osmico. L'Éstocq v Carinthiji poroča,³⁸ da so v nekaterih podjunjskih krajih (Lamberg, Gornje Libuče) ob pobiranju prispevkov za gostijo plesali »Achter«, pri katerem je camar (Kranzführer) nazadnje družici snel venec. Ta »Achter« bi bila lahko osmica, le da v tem primeru ob zaključku gostije. Domnevo podpira podatek z zahodnega Pohorja

28 K. Štrekelj, n.d., 317-318.

29 F. Koschier, *Kärntner Hochzeitstänze, Tanz und Brauch, Klagenfurt 1959*, 118.

30 J. Šašel-F. Ramovš, *Narodno blago iz Roža*, Arhiv za zgodovino in narodopisje, 2, Maribor 1936, 51.

31 F. Marolt, *Tri obredja iz Zilje*, Slovenske narodoslovne študije, 1, Ljubljana 1935, 34; F. Marolt, M. Šuštar, *Slovenski ljudski plesi Koroške*, Ljubljana 1958, 24.

32 F. Koschier, n.d., prav tam.

33 Podatki v arhivu SGN. Prim. op. 6.

34 Na primer: *Zdaj bomo začeli / v imenu Boga, / Očeta in Sina / in Svetga Duha.*

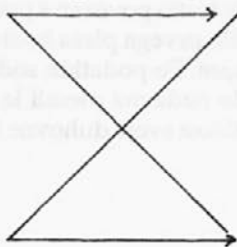
35 Gl. F. Koschier, *Kärntner ...*, 118.

36 L. Kretzenbacher, n.d., 854.

37 Povedala Karel Haderlap, roj 1889 v Lepeni in Helena Kuhar, roj. 1906 v Železni Kapli. Podatki v arhivu SGN.

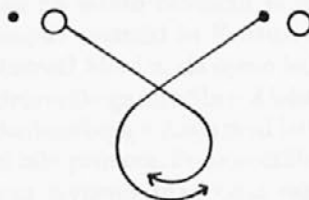
38 F. Koschier, n.d., 135.

(Paka) o plesu pri snemanju venca družici in nevesti (krancples). Informator sicer ni več natančno vedel, kako je ples potekal, toda med pripovedovanjem je z gestami nakazoval pot parov, ki je bila taka kot pri osmici. Plesala sta camar in družica ter ženin in nevesta, pela sta pa le prva dva. Ko je pel camar, »sta šla (para, op. M.R.) na en kraj«, ko so za igrali godci, »sta šla pa na drug.«³⁹

Zanimivo je, da je bila drža podobna kot v Selah, plesalca v paru sta namreč plesala »popredensko« ali »pozadensko«. Camar (ženin) je vodil za seboj družico (nevesto) ali pa je družica (nevesta) za seboj vodila camarja (ženina).

Rekli smo, da je bila osmica praviloma vedno prvi ples. Glede na to se smemo vprašati, ali se v drugih opisih prvega plesa, ki ne omenjajo osmice, morda ne skrivajo podatki, iz katerih bi lahko sklepali, da so ga nekdanj vendarle plesali v obliki osmice. Žal večina opisov⁴⁰ navaja samo vrstni red parov, ki so plesali prvi ples. Največ stvarnih podatkov je iz koroških krajev, ki kažejo, da je tam potekal povsod na enak način.⁴¹ Cavmar (v Ziljski dolini mandirar) je najprej prekrizal plesišče, zatem zaplesal z rjušenca (kotrco, materjo ta široko), nato z nevesto in nazadnje z družico (teto). Vendar vrstni red parov ni bil povsod enak, pojavljali se je še v drugih variantah, na primer: cavmar in družica, cavmar in rjušenca, cavmar in nevesta; cavmar in nevesta, cavmar in družica, cavmar in rjušenca; cavmar in nevesta, cavmar in rjušenca, cavmar in teta; cavmar in teta, ženin in nevesta, starešina in rjušenca. Zdi se, da je prvoten tisti vrstni red, ki je bil naveden najprej; pozneje se je ob pojemanju svatbenih šeg začel mešati. Lahko so vrstni red pomešali tudi sami informatorji, ki si ga niso natančno zapomnili. Glede na to, da je vrstni red parov pogosto enak, kot je bil pri osmici, je verjetno, da je bila osemca v navadi tudi v teh primerih, a je bila pozabljena ali opuščena mnogo prej kot v krajih, kjer se je do nedavna ohranila. Zato se je ljudje niti spominjajo ne več. F. Marolt je morda v Ziljski dolini pred drugo svetovno vojno še dobil nekaj podatkov o plesnem prekrizanju plesišča na svatbi. Saj se je samo tako mogel lotiti rekonstrukcije prvega svatbenega rejca,⁴² ki deloma spominja na osemco.

39 Povedal Ivan Vilič, roj. 1920 na Paki. Podatki v arhivu SGN.

40 Na primer: Tako sta v Kokrici p. Kranju najprej plesala drug in družica, za njima pa starešina in teta, nato pa drugi glavni svatje. Ob koncu je godec rekel: »Še za vse norce!« V Preloki v Beli krajini so plesali v naslednjem vrstnem redu: starešina s teto, ženin z nevesto, vojačin z vojačico. V Črešnjicah je bil prvi ples po kosilu za ženina in nevesto, za druge pa ni bilo pomembno, kdaj so plesali. Podatki iz arhiva SGN.

41 Gl. op. 6; F. Marolt, Tri obredja iz Zilje, 34.

42 F. Marolt-M. Šuštar, n.d., prav tam.

Žal v arhivu SGN ni podatkov, ki bi bili podlaga rekonstrukciji in se je Marolt najbrž oprl na že navedene pisane vire iz Rože ali na Vrazov opis svatbe iz Kanalske doline.

4. Osemca je koreološko zanimiv primer oblikovanja plesne figure, ki je nastala iz apotropijskega obrednega dejanja. Hkrati se je rodilo tudi ime, ki je zabrisalo prvotni pomen plesa. Nastanek osemca je tesno povezan s prvim plesom in ni naključje, da je vezan na Koroško, saj se je izročilo prvega plesa bodisi na svatbi ali na javnem plesu najdlje ohranilo prav v tej pokrajini. Po podatkih sodeč je bila prvotno razširjena na večjem območju, vendar so jo do nedavna plesali le še v krajih, ki so tudi sicer do današnjega časa ohranili samoniklost svoje duhovne in materialne kulture.

Zusammenfassung

»Osemca« (Achtertanz)

»Osemca« ist ein interessantes Beispiel, wie aus einer einzelnen choreologischer Figur ein ganzer Tanz entstehen kann. Wie der Name des Tanzes zeigt, handelt sich um die Ziffer Acht, welche ein Tanzpaar anlässlich des ersten Ehrentanzes auf der Hochzeit mit seinen Schritten auf dem Tanzboden zeichnet. Es geht hier keinesfalls um ein Gebilde der Phantasie, sondern um das Ergebnis einer apotropäischen, brauchgebundenen Handlung. Vor dem ersten Ehrentanz muss nämlich der Tanzboden gesegnet werden und das geschieht so, dass ein bestimmtes Hochzeitspaar tanzend der Form des Andreaskreuzes folgt. Weil im Tanz die Linien des Kreuzes auf zwei Seiten verbunden werden, gleicht die entstandene Figur der Ziffer Acht, was dem Tanze seinen Namen gab, denn die ursprüngliche Bedeutung ging mit der Zeit verloren.

Es ist kein Zufall, dass dieser »Achtertanz« bei den Slowenen in Kärnten entstanden ist, denn gerade dort hat sich die Überlieferung des »ersten Tanzes« - sei es bei der Hochzeit oder am Beginn einer Tanzveranstaltung im Dorfe - am längsten erhalten. Nach bisher versammelten Angaben war der »Achtertanz« einst auf viel weiterem Gebiete bekannt, nicht nur in Rosental und Jauntal, sondern auch über die Karawanken in der oberen Savinjska dolina und in den Orten des westlichen Pohorje-Gebirges. Bis in die Gegenwart hielt sich die »Osemca« noch in jenen Gegenden, die auch sonst ihrer Volksüberlieferung, materiellen und geistlichen, treu geblieben sind.